

Stanko Svetina :

Samogovor.

Danes sva šla s Kristino na sprehod. Nisva bila sama: ona je peljala pred seboj ličen otroški voziček, kjer je sedel udobno kakor grof mali Marko, njen enoletni sinko. Brbral je nekaj sam zase, ličeci sta mu rdeli in mahal je z ročicami po zraku, kakor bi hotel zagrabit snežinko, ki je priplesala mimo njegovega drobnega noska. Ves obdan od mehkih blazinic in toplo zavito v rdečo kožušček se je zdel, da je silno zadovoljen. Mamica mu je popravila zdaj blazinico pod hrbtom, zdaj volneno pleteno kapico na glavi in ga je obslaskala z najnežnejšimi priimki, ki jih more dati mati svojemu ljubljencu. Zdajpazdaj se je sklonila nad voziček in mali Marko je dobil poljub malinjih usten.

A jaz, ki sem šel poleg Kristine, sem govoril mladi mamici :

„Bodi potolažena, Kristina, ne bo preteklo eno leto in Marijan se povrne, tebi v veliko srečo in meni v srčno zadovoljstvo. Vojna ne more več dolgo trajati in ujetniki pridejo domov.“

„Ah, da bi bilo že skoraj, da bi že bilo!“ je vzdihnila Kristina in v njenih lepih rjavih očeh se je porodilo hrepenenje in sanjavost. Meni pa se je zdelo, da sem storil greh, smrtni greh, ki ga ni mogoče izbrisati. Ah, kako dobro vem, da je moj prijatelj Marijan padel tam na bojišču, da mu je krogla predrila in razmesarila srce, da se je zgrudil na tuji zemlji, daleč od svoje ljubice in domovine in staršev in da mu je angel smrti zatisnil oči. Ah, kako dobro vem to, a vendar moram govoriti drugače. Moram lagati, ker jo — ljubim. Čudno in silno grenko je, če mora biti človek pošten in lopov obenem in še hinavec povrhu. In vse to radi ljubezni. S kako zadovoljnim nasmehom sem gledal dvoje ljubečih src v času, ko je bil moj zvesti prijatelj pri nji, ko je objemal z desnico nje vitko telo, ko ji je s poljubi zasipal rubinasta ustna. Z zadovoljnim pogledom sem zrl na obadva, a globoko v srcu, tu notri v prsih je peklo, peklo. V mojih očeh je bilo celo nekaj očetovskega in prijateljskega in njegova ljubica sta me obdarila z zaupanjem, ki se je zrcalilo v njunih pogledih.

In vendar nisem mogel ravnati drugače, zakaj Marijan je bil moj prijatelj, moj dobri, zvesti prijatelj in ne vem kaj še vse. In zato sem se zaprl. Zaklenil sem to ranjeno srce, naj na skrivnem

izkrvavi, brez prič in brez solznih besed. Težko je bilo to, težko je bilo.

On je odšel, poklicala ga je vojna, a jaz sem ostal. Da bi bil ostal sam! Poleg mene je bila tu Kristina, ki mi jo je prijatelj izročil v varstvo, predno je odpotoval. „Mojega zaupanja si vreden, poznam te kot poštenjaka“ ... Tako je govoril, a meni je krvavelo srce, ker sem spoznal, da ga imam rad in da bom ravnal po vesti, po svojem poštenju, na katerega doslej še ni padel niti najmanjši madež. Vedel sem to, a vedel sem tudi, da ljubim Kristino.

In potem? Mesec, štirinajst dni ali vsaj en teden časa naj bi dodelila usoda obema; morda bi bilo zanje in zame boljše. Tako pa je prišlo še to. Takojšen odhod, da se še poročiti nista mogla, in sedaj ta mali Marko!

Razumem Kristino. Ona me potrebuje sedaj bolj nego kadarkoli. V takih okoliščinah je resničen prijatelj neprecenljiv. Treba jo je varovati pred obrekovanjem, skratka, stati ji moram na strani, obnašati se moram kot pravi prijatelj njega, ki je odšel in mi v varstvo izročil svojo ljubljenko. Da, da, vse to bi bilo lahko, če je ne bi jaz ljubil. A drugače? Stojim na razpotju: ali zavreči ljubezen ali poštenje. Kako lahko bi mi bilo, če bi vedel ali poznal kakšno pot za tem razpotjem! A te poti ni, jaz je ne poznam.

Že leto dni ni pisal, nikakega glasu ni o njem in jaz moram govoriti Kristini, da je zdrav, da se povrne, da se kmalu povrne. Moram ji tako govoriti, zakaj njene oči iščejo v mojih tolažbe in žarkov upanja.

A jaz jo ljubim tako iskreno, tako nesebično! Korakam poleg nje za vozičkom in ji pripovedujem:

„Že sedaj vidim vaju, Kristina, v tesnem objemu. Poljubujeta se in vajine oči so mokre veselja. Daješ mu malega Marka v roko, on ga prime, poljubi. „Ves je tebi podoben,“ reče in zopet poljubi otroka. In potem še tebe. In ti? „Kako dolgo sem te čakala, tresla sem se zate, noči moje so bile polne solz. In sedaj si tu, sedaj si moj, moj!“ A jaz, Kristina, stojim ob strani in srce se mi smeje široko od vajine sreče. Kmalu pride ta čas, morda je že pred vrati in jaz te popeljem njemu v objem.“

In Kristina mi odgovarja: „Lažje mi je pri srcu, ko govoriš te besede. Edino ti si moj pravi prijatelj, ti me tolažiš v moji nesreči. Edino ti veš, kako ga imam rada, kako hrepeni po njem moja duša. Moja ljubezen je velika in nihče drug ne more imeti te ljubezni kot on, sam on. Ah, kaj bi bilo, če se ne bi povrnil? Ne

morem si misliti kaj takega! Eno pa je, kar vem: ljubila ne bi nikogar več in če bi se s kom poročila, bi mu lagala, kadar bi mu rekla, da ga ljubim. Samo Marijan, samo Marijan je vreden moje velike ljubezni.“

Žge me v prsih, žerjavico nosim v srcu. Zakaj pripoveduje te besede, ki govorijo, ki dokazujejo, da sem daleč od njene ljubezni, tako daleč. Ne maram več teh njenih izbruhov ljubezni do njega. Zdi se mi, kakor bi mi nevidna roka polagoma porivala oster meč v srce.

In vendar jo moram tolažiti, ko bi bil sam najbolj potreben tolažbe. Govoriti moram o ljubezni drugih, svojo moram skrbno zakrivati in se varovati, da je ne razodenem s kako neprevidno besedo, ki bi prišla iz srca.

Kako dolgo bodo še trajale te muke, kako dolgo še? Ne vidim njih konca.

Glej, skozi okno žari jutranja zarja, a jaz še ne spim. Moje oči so trudne, a bolečina ne zatisne vek.

Kristina, Kristina!

Fran Albrecht:

Na vrtu višnjevih nebes ...

Na vrtu višnjevih nebes
vzcvetele so rože zlate.
Te rože so, Anica, zate
in zame vzcvetele nocoj.

Za najino krasno ljubav
te rože je Bog zasejal,
vsem daljam je zarje prižgal,
da svetijo nama nocoj.

Nocoj je ves svet paradiž ...
Čuj! Strune srca mi zvenijo
najslajšo nocoj melodijo:
Postani mi žena nocoj!

